

VIAȚA DIN SPATELE DESTINULUI

Primim în dar, când apărem în lumină, o viață și un destin. De aceea, unii filosofi care au avut și menirea de a schimba ceva în mentalul omenirii au crezut că toți oamenii sunt egali – în fața naturii și a lui Dumnezeu. Ne naștem egali. Din punctul zero al existenței pornim ca un grup compact de sportivi, cu șanse egale în marea competiție a vieții. Oscarul se poate primi și pentru rol principal, și pentru rol secundar. Și totuși, lucrurile nu sunt atât de simple, nu pot fi privite atât de simplist.

Unii oameni își primesc în dar viața și odată cu ea și destinul; alții își caută destinul toată viața, cu îndârjire, în toate meandrele; alții coboară treptele umanității în subdestin, alții nu-l găsesc niciodată. Pe unii destinul îi găsește pregătiți, pe alții îi surprinde, pe alții îi lasă indiferenți. Suntem individualități, personalități, în comparație cu alții, în comparație cu noi înșine. Cum spune Platon în **Banchetul**: „...deși despre fiecare viețitor se zice că trăiește și că-i pururi același, din copilărie până îmbătrânește, el nu rămâne identic sieși niciun moment, deși își păstrează numele. Se-nnoiește neconștient, cu toate că-și pierde mereu ceva: din păr, din carne, din oase, din sânge, și în urmă, corpul întreg”. Această schimbare atinge nu numai trupul, dar și sufletul, se schimbă, vorba lui Platon „apucăturile, temerile, fiecare dintre acestea nu se menține în clipa următoare, ci-n vreme ce unele dispar, apar altele. Dar lucrul cel mai ciudat este că se-ntâmplă așa și cunoștințelor”.

Destinul cutremură viața, mai ales atunci când este conștientizat, asumat, responsabilizat. În ierarhia lui: supradestin, destin, subdestin, nimic nu este la întâmplare, iar logica acestor înțelesuri se dezvăluie prin revelație. Cred că destinul este partea de nemurire la care fiecare are dreptul. Îl cucerești sau îl primești în dar. Iubirea, fie ea eros în neptunicul sau polimnicul ei, este subordonată destinului.

Când destinul devansează viața, am fi tentați să credem că viața se desfășoară lin, fără meandre, fără cotituri imprevizibile. Ar fi ca și cum ai merge pe un drum pe care ai mai fost și pe care îl știi în toate detaliile topografice. Se pare, însă, că nu suntem pregătiți niciodată pentru imprevizibil, pentru imponderabilele vieții și/sau ale destinului.

O biografie ca aceea a ultimului împărat al Chinei, singuraticul Pu Yi, nu urmărește decât aparent *evenimentele unei vieți*, ci probele de inițiere într-un scenariu al destinului în care omul joacă un rol de inițiat. Șirul de revelații îl determină să se regăsească pe sine, *cel adevărat*. În jurul lui, lumea se schimbă, dar el nu a fost pregătit pentru această schimbare. El este pregătit să

stăpânească o lume imuabilă și eternă. Destinul este previzibil, viața, în *lumea noastră cea de toate zilele*, imprevizibilă. El își descoperă destinul când viața îl devansează. Pu Yi a trebuit să-și descopere viața din spatele destinului. El a avut un destin previzibil în liniile lui generale, căci urma obiceiurile și cutumele tuturor generațiilor care l-au precedat, dar nu și o viață. Acest fapt l-a transformat în „cel mai trist băiat din lume”, cum spune profesorul său occidental, prizonier nu numai în Orașul Interzis, dar prizonierul lui însuși, *prizonierul propriului destin*.

La trei ani, copilul fusese investit împărat – o demnitate pe care nu o înțelege, dar ale cărei prerogative îi impun limite, îi restricționează viața, derulându-i doar destinul. Este educat pentru a fi un zeu, inhibându-i-se tot ce ar ține de natura lui umană. E ca un copac ale cărui ramuri sunt sever și permanent dirijate să crească într-o anumită direcție, să arate *numai* într-un anume fel... Iar felul acesta îi este completamente străin.

În prima tinerețe, înțelege trunchiat, atât cât este lăsat, atât înțeles cât poate fura din închisoarea destinului. Înțelege, doar că trăiește, totuși, într-o lume artificială – Orașul Interzis – că lumea de dincolo de zidurile lumii sale se schimbă, iar această schimbare are repercusiuni asupra destinului său. Iar destinul acesta îi va răvăși viața. Așa înțelege el să facă ceea ce este logic și în legea firii: *să se schimbe*. A schimba înseamnă pentru împăratul care încă mai este, cel puțin formal, *a reforma*. Deși a fost educat să se considere deasupra tuturor, să se simtă un zeu, niciodată el nu pare să împărtășească ideea lui Agaton în dialogul lui cu Socrate, potrivit căreia

Zaiț Gheorghe - Peisaj

oamenii inteligenți sunt mai de temut decât prostii mulți la număr. *Schimbarea* la care se gândește, revoluția pe care vrea să o inițieze, a noului contra vechiului vizează binele tuturor. Virtualitățile destinului tind să se materializeze într-un pragmatism față de care ceilalți sunt nu numai refractari, dar opozanți îndărătnici. Nu această schimbare imperială a fondului păstrând formele e în scenariul istoriei, ci revoluția politică, adică schimbarea radicală vizând și fondul și forma.

Când noua putere – comunismul – se impune, Împăratul devine prizonierul, de fapt și de drept, al noii structuri. Când a înțeles Împăratul că destinul a luat-o înaintea vieții sale? Când era prizonier în Orașul Interzis sau acum când este prizonierul noii structuri? El este într-o relație defectuoasă cu timpul, cu spațiul, cu ceilalți. Schimbarea la care se gândise, pe care o voise *radicală* îl surprinde printr-un extremism care nu-i aparține. Această schimbare îi afectează prin chiar acest extremism radical și viața și destinul.

Supus unui proces de reeducare, el, Împăratul, trebuie să reînvețe existența, să-și însușească alte reguli ale ființării și ale viețuirii și-n cele din urmă, ale supraviețuirii, altele decât cele ale protocolului imperial. Tragedia sa provine din aceea că, simultan cu toate acestea, el trebuie să-și schimbe modul de a gândi, mentalitatea, un întreg sistem de gândire. Destinul i-a schimbat rolul pe marea scenă a lumii. Sistemul lui de referință este răsturnat. Prințul este silit să devină figurant. Nimic din ceea ce știa, din ceea ce-și însușise cândva, nimic din modul său de viață nu mai este valabil. O buclă a destinului s-a închis. De aici poate începe o viață, o viață care să-și găsească un alt sens și să devină printr-o evoluție specifică destin. Între prinț și cerșetor nu mai există romantisme. Între aceste extreme, totul pentru el devine, dintr-o dată, uniform și uniformizat.

Revoluția care se petrece în exterior nu este atât de importantă față de cea din interior, din sine. Și această revoluție îi cutremură fiecare fibră a ființei. Destinul e abandonat pentru ca el să-și descopere și să-și regăsească viața. Înțelepciunea îl face conștient, îl face să conștientizeze tot acest spectacol al existenței. Și atunci înțelege, cred eu, că el este prizonier nu în Orașul Interzis, nu al noii puteri care vrea să-l reeduce pentru a-l anihila, ci al propriului destin. E o forță care-l transcende, iar el i se supune. Nu se revoltă. Acceptă calm, cu acel calm care vine dintr-o filozofie de viață tutelată de legea implacabilă a karmei. Viața se dovedește un mare spectacol, iar el actorul acestuia. Un regizor, poate plictisit și poate malițios, a schimbat scenariul și împarte altfel rolurile. S-a răzgândit într-un moment anume al spectacolului, dar nu a spus/nu a anunțat pe nimeni. Actorul s-a trezit cu alt rol pe care trebuie să-l învețe pe măsură ce îl joacă și pe care trebuie să-l joace la fel de bine. Și îl joacă bine, nimic nu i se poate reproșa – cu discreția, cu rafinamentul, cu eleganța unui aristocrat al spiritului. El are aceeași frumusețe și măreție tragică în hainele fastului imperial, cu eleganța lor fanată și caducă, și-n salopeta uniformizatoare. Iar când se dăruiește noii profesii, grădinarului, înțelegi că florile pe care le cultivă cu toată dăruirea de care este capabil sunt florile sufletului său.

Zaiț Marga-Doina - Peisaj

Lumea sa interioară a explodat în acest caleidoscop floral. Deși nu este un voltairean, căci nu are sarcasmul occidental al lui Voltaire, nici franchetea negativismului, și-a însușit un adevăr voltairean: Omul trebuie să-și îngrijească grădina...

Omul s-a obiectivat. A reușit performanța sustragerii de sub zodia infernală a subiectivității și a subiectivismului și astfel s-a eliberat. Abia acum, el *nu mai este un prizonier*. În închisoare a înțeles ce este libertatea. Dualismul lumii i s-a impus, iar el l-a acceptat. A acceptat lecția spectacolului. A fost mereu actor în spectacolul destinului, niciodată regizor, niciodată scenarist. Așa a descoperit viața din spatele destinului. Înțelepciunea vine ca un alt dar când el devine spectatorul propriului destin. Lucrurile nu sunt frumoase și/sau drepte prin ele însele, ele devin frumoase și drepte prin modul în care sunt *săvârșite*. Altfel, poate urma răul. Răul social poate domina, frumosul și frumusețea, dreptatea sunt cuceriri personale. A le păstra echivalează, în epoci de teroare a istoriei, cu un triumf al spiritului asupra haosului.

Cu aceste daruri pe care le integrează vieții sale, el are puterea de a vizita locul pe care avusese cândva iluzia că-l stăpânise, locul în care fusese investit împărat și-n care avusese *puterea*, locul în care destinul îi devansase viața. E ca un criminal care se întoarce la locul faptei. E o întoarcere care-l eliberează și-l purifică – o întoarcere în punctul zero. De acum poate muri, cercul s-a închis. Omul care a avut un destin și-a recăpătat viața și cu ea dreptul de a trece lin în eternitate. Viața aceasta devine destinul lui – Ultimul Împărat.

Dincolo de spectacol și de spectaculosul atâtor contraste și contradicții, din Ultimul Împărat rămâne Omul. Primul Om care se descoperă și, descoperindu-se, redescoperă minunile vieții. Revoluția din interior îi aduce singura victorie. În plan social, el poate fi un învins, în planul destinului – un învingător. Dacă înțelepciunea ar avea darul să se scurgă, vorba lui Socrate către Agaton la banchetul spiritual al lui Platon, de câte ori ne atingem unii de alții de la cel ce are mai multă la cel cu mai puțină, ne-am însuși adevărurile și am înțelege minunile și frumusețile vieții. Am înțelege, poate, că nu poți să trădezi pe nimeni fără a te trăda pe tine. Treptele inițierii depline sunt pregătite mereu pentru oricine. Trebuie doar să punem piciorul pe prima treaptă. Dar refuzăm mereu urcușul.